View metadata, citation and similar papers at core.ac.uk
brought to you by CORE
provided by Istanbul Sehir University Repository

TT-SOU636

KÜTÜPHANECİLİK VE SORUNLARI

AÇIK OTURUMA KATILANLAR

Prof. Dr. JALE BAYSAL:
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Kütüphanecilik Bölümü Kürsü Başkanı

Dr. MÜJGÂN CUNBUR:
Ankara Millî Kütüphane Müdürü

İRFAN KOBEK:
Sınaî Kalkınma Bankası A.Ş. Ekonomik ve Teknik Dokümantasyon Merkezi Şefi

BURHANETTİN YILMAZ:
Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü

Açık oturumu idare eden:
AYDAN ÖZSOY
Milliyet Gazetesi, Kütüphane ve Arşiv Sorumlusu

Açık oturumu yayına hazırlayan:
TANER ÖZCAN
Asistan
ÖZCAN ÇELEBİLER

ÖZSOY — Sayın konuklarımız, çağrımızı kabul edip geldiğiniz için teşekkür ederiz. Bu haftaki açık oturumumuzun konusu, "Kütüphanecilik ve Sorunları." Sayın Jale Baysal, kütüphanecilik biliminin tarihi gelişimini kısaca anlatır mısınız?

BAYSAL — Kütüphane, ya sınırlı ya da herkese açık olarak hizmet veren, yalnız kitapları değil, kitap dışı belgeleri de (plak, ses kayıtları, bilgisayar bantlarını) içermek üzere çok geniş dermeleri okurlara ve araştırıcılara sunan, bu amaca ulaşmak için belli düzenlemeler yapan ve kütüphanecilik tekniğinin ortaya koyduğu araçlardan yararlanan kuruluşlara diyoruz. Kütüphanecilik çalışmaları İsa'dan önce başlamıştır. Bütün dünyanın tanıdığı en eski kütüphane "Asur Boni Pol" kütüphanesidir. Bu kütüphanelerde kil tabletler üzerine yazılmış etiketler, tablet kataloglar görüyoruz. Çok eski bir meslek kütüphanecilik. Bütün tarihsel gelişimi burada gözden geçirmemiz mümkün değil. Ortaçağlarda manastırlarda, İslâm dünyasında Dar-ül Hikme denilen kuruluşlarda gelişmiştir. Kütüphaneciliğin bilim olarak ortaya çıkışı, 19. yüzyılda mümkün olmuştur. Devlet ve vakıf kuruluşlarıyla desteklenmeye başlanmıştır. Kütüphanecilik bir bilim midir değil midir tartışmaları çok yakın zamanlara kadar sürmüştür. Üniversitelerde kütüphanecilik bölümleri kurulup, kütüphanecilik okulları açıldıktan sonra bilim olduğu kabul edilmiştir.

ÖZSOY — Türkiye'deki gelişiminden bahsedebilir miyiz?

BAYSAL — Türkiye Cumhuriyeti Osmanlı İmparatorluğu'nun mirasçısı olarak kütüphanelere de sahiptir. İmparatorluk döneminde kütüphane düzenleme bilgisi de vardı. Bazı yazarlar 10. yüzyılda İslâm kütüphaneciliğinin Batı'dan daha ileride olduğunu bile yazmışlardır. Bir kütüphane bilgisi vardı ama imparatorluğun çöküşüyle birlikte bütün toplumsal kuruluşlar da çöktüler. Bu konuda 1908'de Ahmet Zeki Bey tarafından verilmiş, kütüphanelerimizin acıklı durumunu anlatan bir rapor vardır. Bu raporda bahsedilen önemli bir nokta da Paris'te gördüğü kitapların çoğunda bizim vakıf kütüphanelerimizin damgalarını taşıdıkları idi. Cumhuriyet'in ilanından sonra ise, 1925'te Hars Dairesi'nin çalışmaları ile birlikte, kütüphane sorununa çok güzel bir yaklaşım sağlandığı görülmektedir. İlk önce kütüphanecilik kursları açılmış; bu kursların en uzununu Adnan Ötüken yapmıştır. Daha sonraları 1954-55'te Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde ilk kütüphanecilik bölümü kurulmuş, 1964-65 yıllarında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde, 1963'te Ankara Hacettepe Üniversitesi'nde kütüphanecilik bölümleri açılmıştır. Geçtiğimiz yıl içinde de orta düzeyde eğitim yapan bir kütüphanecilik meslek okulunun Matbaa Meslek Lisesi içinde açıldığını gördük.

ÖZSOY — Kütüphanecilik haftalarının düzenlenmesindeki amaç nedir?

BAYSAL — Bu yıl 20. yılını kutlayacağımız kütüphanecilik haftalarının düzenlenmesindeki amaç, konularımızı meslektaşlarla kendi aramızda tartışma, sorunları daha geniş çevrelere aktarma, yönetim katlarının desteğini sağlamaktır. Ayrıca gazetenizin ilgisiyle konunun tümü daha geniş topluluğa aktarılmış oluyor.

Prof. Dr. JALE BAYSAL:
"Türkiye'de kütüphaneciliğin yaptığı iş konusunda toplumda yerleşik ve doğru bir fikir yok. Kütüphaneciliğin yayın arayana yardım edebilecek özel bazı bilgilere sahip olduğu da bilinmiyor."

ÖZSOY — Türkiye'de kütüphanecilik eğitimi ne düzeydedir? Nasıl olmalıdır? Mezunlar kendi alanlarında iş bulabiliyorlar mı?

BAYSAL — Kütüphanecilik eğitimi, dünyanın her tarafındaki çalışmaları izlemek, çekirdek ve temel programları görmek, yöntemleri incelemek, onları uygulayabildiğ. ölçüde bendi bölümlerimizde uygulamayı amaçlamaktır. Türkiye'de ne, ne kadar yapılabiliyorsa kütüphanecilik bölümlerinde de öğretim o düzeyde yapılabilir. Çok iyi niyetle ve çok gayretle çalışılıyor.

ÖZSOY — Sayın Müjgan Cunbur, Millî Kütüphanemiz ne zaman kurulmuştur? Kuruluş amacı nedir? Bugünkü mevcut koleksiyonu kuruluş amacına hizmet verebilmekte midir?

CUNBUR — Millî Kütüphane, kuruluş hazırlıklarına 15 Nisan 1945 tarihinde başlamıştır. Başında kendini bu işe adamış olan Adnan Ötüken bulunmaktadır. Millî Kütüphaneyi kurmaktaki amaç, Türkiye'deki kültür araştırmalarını mümkün kılacak her türlü vasıtayı bir araya toplayarak araştırmacıların istifadesine sunmaktır. Millî Kütüphane bugün millî bilgi birikimi, akımı ve bibliyografik tanıtım merkezi olarak çalışmaktadır. Millî Kütüphane Kanunu 1950 yılında çıkmıştır. Ülkemizde kütüphanecilikle ilgili olarak çıkan ilk kanundur. 1954 yılında kütüphaneciliğin yan dalı olan, bibliyografya ve dökümantasyon merkezi oluşturmak amacıyla ikinci bir kanun daha çıkıyor. Bize tahsis edilen binaya üç kere ek bina yapıldığı halde yer darlığı en büyük sorunlarımızdan birini teşkil etmiştir. En nihayetinde 1973 yılında temeli atılmış olan bugünkü binamıza 1983 yılının 15 Şubat'ından itibaren taşınmaya başladık. 5 Ağustos 1983 günü binamızın açılışını yaptık.

ÖZSOY — Millî Kütüphanenin kuruluş amacı Türk kültürünü araştırmak olduğuna göre, bugünkü koleksiyonu kuruluş amacına hizmet vermekte midir?

CUNBUR — Bütün millî kütüphaneler, memleketlerinde çıkan neşriyatı toplamakla görevlidirler. Bir de yurt dışında millî kültürle ilgili eserleri alıyoruz; ayrıca çevre ülkelerle ilişkilerimiz bakımından onları da ilgilendiren eserleri alıyoruz. Ayrıca millî kütüphaneler bazı kuruluşların depoziter kütüphaneleri durumundadırlar. Meselâ Birleşmiş Milletler ve yan kuruluşları gibi...

ÖZSOY— Kuruluş amacında bu görev var mı?

CUNBUR — Yok, ama diğer memleketlerde de millî kütüphanelere bu görev yüklenmiş durumdadır.

ÖZSOY — Bu çalışma büyük bir yük getirmiyor mu?

CUNBUR — Çok! Ama ne yapalım ki, Birleşmiş Milletler'in ve UNESCO'nun bazı cevaplarını Millî Kütüphane hazırlamak zorunda. Şunu söylemek isterim ki, mevcut koleksiyonumuz okurlarımızın isteklerini karşılayacak durumdadır.

ÖZSOY — Demek oluyor ki, Millî Kütüphane ulusal ve uluslararası kütüphanelerin iş birliğini sağlamak konusunda bir görevi var ve bu görevi yerine getirebiliyor.

CUNBUR — Şimdiye kadar bu görevini yerine getirebiliyor diyemiyorduk. 1954 yılında çıkmış olan kanunumuz milletlerarası mübadele, kütaphanelerarası işbirliğini sağlamak görevini Millî Kütaphaneye vermiş idi. Yalnız diğer kütaphaneler için getirmiş olduğumuz yayınlar o kütüphanelerdeki yer darlığı nedeniyle bizde kaldı. Bu durum bize ek büyük bir yük getirmekle beraber, biz bu koleksiyonları kutularda muhafaza ettik. Aşağı yukarı 10 bin kutu bulunmaktadır. Bunları şimdi açıyor ve tasnif ediyoruz.

ÖZSOY — Personel durumunuzu sorabilir miyim?

CUNBUR — Personel durumumuz statümüz yakında düzene giriyor.

ÖZSOY — Şimdiye kadar girmemiş miydi?

CUNBUR — 1978 yılında statümüzde bir değişiklik oldu. Biz bu konunun üzerinde pek durmadık. Bizim için birinci sorun yeni binamızın bitmesi ve taşınmak idi. Sanıyorum en geç ağustos ayı sonuna kadar Millî Kütüphane hazırlamak zorunda. Şunu söylemek isterim ki, mevcut koleksiyonumuz okurlarımızın isteklerini karşılayacak durumdadır.

ÖZSOY — Demek oluyor ki, Millî Kütüphane ulusal ve uluslararası kütüphanelerin iş birliğini sağlamak konusunda bir görevi var ve bu görevi yerine getirebiliyor.

CUNBUR — Şimdiye kadar bu görevini yerine getirebiliyor diyemiyorduk. 1954 yılında çıkmış olan kanunumuz milletlerarası mübadele, kütaphanelerarası işbirliğini sağlamak görevini Millî Kütaphaneye vermiş idi. Yalnız diğer kütaphaneler için getirmiş olduğumuz yayınlar o kütüphanelerdeki yer darlığı nedeniyle bizde kaldı. Bu durum bize ek büyük bir yük getirmekle beraber, biz bu koleksiyonları kutularda muhafaza ettik. Aşağı yukarı 10 bin kutu bulunmaktadır. Bunları şimdi açıyor ve tasnif ediyoruz.

ÖZSOY — Personel durumunuzu sorabilir miyim?

CUNBUR — Personel durumumuz statümüz yakında düzene giriyor.

ÖZSOY — Şimdiye kadar girmemiş miydi?

CUNBUR — 1978 yılında statümüzde bir değişiklik oldu. Biz bu konunun üzerinde pek durmadık. Bizim için birinci sorun yeni binamızın bitmesi ve taşınmak idi. Sanıyorum en geç ağustos ayı sonuna kadar Millî Kütüphane hazırlamak zorunda. Şunu söylemek isterim ki, mevcut koleksiyonumuz okurlarımızın isteklerini karşılayacak durumdadır.

BAYSAL — Ben Müjgan Hanım'a bir şey sorabilir miyim? Müjgan Hanım'ı iyimser buluyorum. Millî Kütüphane mevcudu henüz 1 milyon diyemedi. Halbuki Batı'da en küçük üniversite kütüphanesinin mevcudu 1 milyondan başlar. Millî Kütüphane, görevi doğrultusunda yerli kaynakları topluyor. Fakat yurt dışında ülke üzerine yazılanları tam olarak toplayabiliyor mu? Millî Kütüphane'nin bendeki kaynaklara göre mevcudu 619 bin basma eser, 4 bin 800 yazma eser, 117 bin 982 cilt süreli yayın, mikrofiş, mikrofilim makaralarıyla ve benzer başka belgelerle birlikte bile 1 milyonu bulamıyor. Ayrıca uluslararası çalışmalara ne ölçüde katılıyor?

CUNBUR — Yurt dışından bizden istek olduğu zaman en kısa sürede bu isteği karşılayabiliyoruz. Bizim de yurt dışından isteklerimiz karşılanabiliyor. Ayrıca uluslararası ilişkiler kuran bazı merkezlere uzmanlarımızı, bilgi akımının daha koloy olmasını sağlamak açısından, göndermeye başladık. Yer darlığı nedeniyle bir süre kitap alamadık; ancak elimizdeki koleksiyonları koruyabilmenin sıkıntısı içindeydik. Depolarımız gayet sıkışık idi. En kıymetli kitaplarımız bile yıpranma tehlikesiyle karşı karşıyaydılar. Bunları onarmak için bir patiloji laboratuvarı kurmak çalışmaları içindeyiz. Bu yıldan itibaren yurt dışından kitap getirtmeye başlayacağız.

KOBEK — Ben bir şey sorabilir miyim? Günlük okuyucu hizmetleri açısından istatistik var mı?

CUNBUR — Var efendim. Son 16 günde yapılmış bir istatistiğe göre, bir günde 1278 kişi başvurmuş, 562 kitap, 218 cilt gazete çıkmış. Bu sayıya başvuru eserleri dahil değil. Çünkü okuyucu bunları kendi alıyor.

ÖZSOY — Kaç kişi çalışıyorsunuz acaba?

CUNBUR— Hademeler dahil 183 kişi...

ÖZSOY — Sayın Burhanettin Yılmaz, hangi kütüphaneler Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak çalışmaktadırlar? Bu kütüphaneler Türkiye nüfusuna oranla yeterli sayıda mıdırlar? 1984 yılı bütçesinde bu kütüphanelere ayrılan ödenek ne kadardır? Bu ödenek yeterli midir?

YILMAZ — Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayın Genel Müdürlüğü'ne bağlı kütüphaneler, başta yazma eserler kütüphaneleri, halk kütüphaneleri, köy kütüphaneleridir. Bu kütüphanelerin sayısı 1983 yılında 750'dir. Halk kütüphanelerimiz bünyesinde çocuk kütüphaneleri vardır. Ayrıca 136 adet müstakil çocuk kütüphanesi vardır. Bu sayı 750'nin içine dahildir. Son yıllarda büyük bir yayın patlaması olmuştur. Her yıl okuyucusu biraz daha artan bu kütüphaneler okuyucu isteklerini karşılayabilme açısından yeterli olmamakla beraber, sayılarını artırma çabaları içindeyiz. Kütüphanelerimizin gerek devlet bütçesinden gerek mahalli idarelerin katkılarıyla, gerekse bu işe gönül vermiş, kitabı, kütüphaneyi seven değerli vatandaşlarımızın katkılarıyla bina ve koleksiyonları çoğalmaktadır. Kütüphanelere ayrılan ödenek konusuna gelince müsaade ederseniz o bende saklı kalsın.

ÖZSOY — En yaygın hizmet veren kütüphaneler olarak düşündüğümüz "Halk" ve "Çocuk" kütüphanelerinin kuruluş amaçları nedir? Görevlerini bu amaçlar doğrultusunda yapabiliyorlar mı? Bina ve koleksiyonları yeterli midir? Daha fazla okuyucu çekmek amacıyla neler yapılabilir?

YILMAZ — Halk ve çocuk kütüphanelerinin amacı,

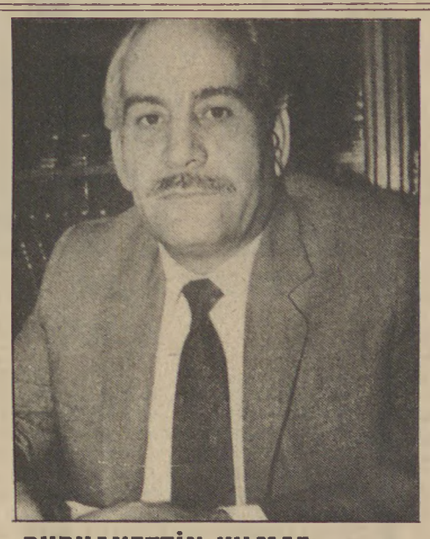

BURHANETTİN YILMAZ:
"Halk ve çocuk kütüphaneleri, bütün vatandaşların bilgi edinmek, kendilerini yetiştirmek, zamanlarını değerlendirmek için kitaplardan ve diğer kaynaklardan serbestçe ve ücretsiz olarak yararlanmalarını sağlayan kuruluşlardır."

tüm vatandaşlara bilgi edinmek, kendilerini yetiştirmek, zamanlarını değerlendirmek için kitaplardan ve kitap dışı kaynaklardan serbestçe ve ücretsiz olarak yararlanmalarını sağlamaktır. Bulunduğu çevrenin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasına yardımcı olan kuruluşlardır. Çeşitli eğitsel çalışmalar da yapar. Konferanslar, açık oturumlar, sergiler düzenlemek. Film hatta video göstermek gibi... Bu çalışmaları belli bir yönetmelikle düzenlenmiştir. Kitaplar bölgesel istekler doğrultusunda belli bir komisyon tarafından seçilerek gönderilir. Okuyucuya gezici kütüphaneler aracılığıyla evlerine kadar kitabı götürür. Ödünç verme servisleri vardır.

ÖZSOY — Bu kadar yoğun hizmet verebilmek için koleksiyonlarınız yeterli midir?

YILMAZ — Okuyucu sayımız 1983 yılının son iki ayı hariç 15 milyondur. Kitap sayımız 6 milyondur. Bu sayı az görünmekle birlikte her geçen gün artmaktadır. Koleksiyonlarımızın önemli bir bölümünü bağışlar teşkil etmektedir. Bakanlığımız yayınları gönderilmektedir. Satın almanın dışında bir de 1980 yılında kitap toplama kampanyaları ile 670 bin kitap kazandık.

ÖZSOY — Kitap toplama kampanları yararlı olabildi mi? Yoksa herkes gözden çıkardığı kitaplarını vererek kütüphanelere ek bir yük mü getirdi?

İRFAN KOBEK:
"Türkiye'de kütüphaneciliği kabul ettirmek, başlı başına bir sorun. Özel sektörde bile bu böyle. Her şeyden önce, yöneticilerin kütüphaneyi kabullenmeleri gerekiyor. Yoksa hiçbir şey yapamazsınız."

YILMAZ — Bu yolla topladığımız kitaplarda büyük bir ayıklama yaptıktan sonra kütüphanelere gönderdik.

BAYSAL — Ben bir soru sorabilir miyim? Genel kültürümüze hizmet eden aylık dergiler var. Fiyatları da 150-400 TL. arası değişiyor. Hepsini görmeye kalksam 2 bin - 3 bin TL. tutuyor. Ben bunları halk kütüphanelerinden okumak istiyorum. Bunları toplu olarak görebileceğim bir halk kütüphanesi var mı? Buna İstanbul bir ölçü değildir, belirtmeliyim. Bunları hiç olmazsa ayın 20'sinde Adana'da, Erzurum'da görebilir miyim? Halk kütüphanesinin dermesi iyi dediğimiz zaman neye göre iyi? Okuyucu isteği doğrultusunda mıdır bu iyilik? Halk en çok gazete - dergi okumak ister. Halk kütüphaneleri de dergi, gazete, kitap seçme işi merkezidir. Komisyon seçer. Hangileri seçiliyor? Hangileri gönderiliyor? Aradığımı bulamadığım zaman nasıl nereden bulabilirim? Bu sorulara halk kütüphaneleri cevap verebiliyor mu?

YILMAZ — Hocama cevap vereyim. Biz bütçemiz oranında süreli yayınlara abone olabiliyoruz. Seçme yönetmeliğine göre komisyon çeşitli dergileri alıyor. Ama 750 kütüphanenin hepsine bu dergilerin hepsini gönderemiyoruz. Bu bakımdan hocam haklı. Yalnız kütüphaneler arası işbirliğini sağlamak için bazı girişimlerimiz var. Atatürk ile ilgili yayınların ve iller kataloğunu yaptık. Gerçi her il tamamlanmamıştır. Tamamlandıkça kütüphanelere gönderilecektir. Okurlar başvurduğu kütüphanede aradığı kitabı bulmasa bile hangi kütüphanede bulabileceğini öğrenebilecektir.

ÖZSOY — Sayın İrfan Kobek, özel bir kütüphane yöneticisi olarak, önce kütüphanenin kuruluş amacı, sonra da sorunları da nelerdir?

KOBEK — Türkiye Sınaî Kalkınma Bankası Kütüphanesi, dört yıl önce yapılan bir düzenleme ile "Ekonomik ve Teknik Dokümantasyon Merkezi" adını aldı. Ekonomik ve teknik yayınları toplamaktadır. 7 bin civarında kitap, 300 yerli ve yabancı süreli yayın, mikrofiş okuma makinesi, mikrofişe çekme makinesi, bir fotokopi, bir kart basma (katalog kartı) makinemiz vardır. Dört kişi çalışmaktayız. Kütüphanemizin amacı, bankamız bir yatırım bankası olduğu için, gelen projelerin değerlendirilmesinde kütüphane çok önemli yer tutmaktadır.

ÖZSOY — Koleksiyonlarınızı istediğiniz doğrultuda çoğaltabiliyor musunuz?

KOBEK — Tabiî, o imkâna sahibiz. Bizi sadece yer sorunu sınırlamaktadır. Periyodikleri tarayarak bilgi dosyaları geliştirdik. Bunlar belli bir sistem dahilinde dosyalara yerleştiriliyor.

ÖZSOY — En çok hangi tip okuyucuya hizmet veriyorsunuz?

KOBEK — Kendi içimize hizmet birinci kuralımız. Fakat Türkiye'de bilgi çok az üretildiği için, bize başvuran üniversite öğrencilerine, hocalara, diğer bilgi ihtiyacı olan kimselere yardım ediyoruz.

ÖZSOY — Üst kademe ile ilişkileriniz nasıldır?

KOBEK — Türkiye'de kütüphaneciliği kabul ettirebilmek başlıbaşına bir sorun. Kütüphanecilik bir uzmanlık dalı olarak görülmüyor. Ancak olumlu bir şeyler yapmaya, bir şeyler vermeye başladığınız zaman ilişkiler daha uyumlu oluyor. Her şeyden önce yöneticilerin kütüphaneyi ve kütüphaneciyi kabul etmeleri gerekiyor. Yoksa hiçbir şey yapamazsınız.

BAYSAL — Ben küçük bir ekleme yapacağım. Kütüphaneciliğin yaptığı iş konusunda toplumda yerleşik doğru bir fikir yok. Türkiye'de bunu kabul ettirmek zorundayız. Bilgi arayanlar bilgi aramanın bazı özel teknikleri olduğunu, bunu da ancak kütüphanecinin bilebileceğini bilmiyor.

KOBEK — Bugün kuruluşlar bilgi eksikliğini yeni yeni fark etmeye başladılar. Tüm kesimlerde bu böyle... Sanırım gazetecilikte de... Yöneticilerin kütüphane ve kütüphaneci gereksinimini duyana kadar en az 5 - 6 sene geçiyor... Belge ve bilgi bulmada zorluklar başladığı zaman, haydi bir kütüphaneci bulalım işi çözümlesin diyorlar... Tabiî kütüphane ve kütüphaneciye sağlanan ödenek de önemli. Biz bu açıdan şanslıyız. Ayrıca kaliteli ve yetişmiş eleman sorunu da çok önemli.

ÖZSOY — Sayın Jale Baysal, üniversite kütüphanelerinin kuruluş amaçları nelerdir? Sahip oldukları koleksiyonlar amaçlarına hizmet verebilecek düzeyde midir? Üniversite kütüphaneleri, araştırmacılara ne oranda yardımcı olabiliyor?

BAYSAL — Önce şunu belirtmek gerekir ki, bilimsel araştırma işi, 1960'lardan bu yana Batı'dan, büyük ölçüde üniversite kütüphanelerinin dışına kaymıştır. Üniversite dışında araştırma enstitüleri kuruluyor, bilimsel araştırmalar laboratuvarlarda yapılıyor. Bunun bir nedeni bizde olduğu gibi onlarda da üniversite kapılarını zorlayan büyük öğrenci kitleleri oluşmuştur. Üniversiteler ancak bunların sınavları, öğretim işleri, tezleriyle uğraşmaktan bilimsel araştırma yapmaya fırsat bulamaz olmuşlardır. Bizde bu daha zorlayıcı biçimdedir. Üniversite kütüphanelerinin amaçları ise bir yandan öğrenimi destekleme, bir yandan da her gün gelişen dünya biliminin en son verilerini sunmak. Bu Türkiye'de çok zor. Sadece yüz bin bilimsel dergi var takip edilecek. Üniversite eğer bilimsel araştırma yapacaksa bunları izlemek zorunda. Oysa üniversite kütüphaneleri, Millî Kütüphane'de olduğu gibi, dünya standartlarının çok altında. Büyük yayın patlaması var. Tüm yayınları izlemek olanak dışı. Batı bu konuda ihtisaslaşmaya gitmiştir. Kütüphaneler arası işbirliğini çok iyi bir şekilde kurmuştur. Her biri diğerinin elindeki mevcudu bilmektedir. Toplu kataloglar vardır. Şimdi bilgisayar ağları var. Yine bilgisayara bağlı çeşitli cihazlar var. Bizim ülkemizde sorun son derece zor. Üniversiteler ellerindeki mevcutlarla bilimsel araştırmaya cevap veremezler. Aralarında iyi bir işbirliği sağlansa bile dermeleri az. İstanbul Üniversitesi'nin dermesi (mevcut) 340 bin, Boğaziçi Üniversitesi'nin 180 bin, ayrıca 1104 süreli yayın izliyor. Marmara Üniversitesi'nin 24 bin, Yıldız Üniversitesi'nde 39 bin, Ege Merkez'de 17 bin yayın var. Bilimsel araştırma için bu sayılar çok az bence. Çözüm ne olabilir? YÖK'ün bir girişimi var. Yayınların tek merkezden alınması, bir bilgi merkezi kurulması. Bu da büyük yatırım ve iletişimi sağlamak için teknik araç-gereç gerektirmektedir. Üniversiteler artık açıklarını kapatamazlar. Her konuda ihtisas kütüphaneleri kurmak gerekir. Batı bunu yapıyor, millî tıp kütüphanesi, millî tarım kütüphanesi koruyor. Ve bundan sonra iş elektriksel devrelere bilgili, yetişmiş personele kalıyor. Ayrıca hangi tür kütüphane olursa olsun büyük yatırım gerekmektedir. Bilgi pahalı, ama, değeri her gün artan bir metadır. Türkiye şimdi gelişme yolunda bir sıçrama noktasındadır. Millî savunma giderleri kadar önemi vardır bu alanın.

ÖZSOY — Sayın Müjgan Cunbur, Millî Bibliyografya Enstitüsü ve toplu katalog çalışmaları hakkında bilgi verir misiniz?

MÜJGÂN CUNBUR:
"Millî kütüphanelerin özellikleri, memleketlerinde çıkan bütün neşriyatı, ayrıca çevre memleketlerle olan ilişkileri bakımından onları ilgilendiren eserleri alırlar. Ayrıca, bazı kuruluşların, Birleşmiş Milletler vb. depoziter kütüphaneleridirler."

CUNBUR — 1954 yılında kurulan Millî Bibliyografya Enstitümüz, yeni düzenlemede bibliyografya merkezidir. Türkiye bibliyografyasını ve makaleler bibliyografyasını çıkarmaktadır. Biraz gecikmemiz var. Nedeni, taşınma hazırlıkları içindeydik, paketleri açamıyorduk. Şimdi süratle açığımızı kapatmak için çalışmalara başladık. Toplu katalog çalışmalarına 1952 yılında başladık. 200 kadar kütüphane bize fişlerini gönderecekti; maalesef bugün 25 - 30 kütüphane fişlerini göndermektedir. Ayrıca Türkiye'de kataloglama kartlarında standartlaşma yok. Bu durumu düzeltmeye çalışıyoruz.

ÖZSOY — Kütüphanelerin fişlerini göndermeleri konusunda herhangi bir yükümlülükleri yok mu?

CUNBUR — Belki şimdiye kadar düşünülmemiş; bir yönetmelikle çözümleme yoluna gidilecektir.

ÖZSOY — Sayın Cunbur, size 21 Haziran 1934 yılında çıkmış olan Derleme Kanunu'nu sormak istiyorum. Bugün için yeterli midir? Genişletilmesi veya değiştirilmesi için çalışmalar var mıdır?

CUNBUR — Yıllardan beri bu kanunun yetersizliğini kabul etmiş bulunuyoruz. Yeni tasarılar hazırlanmıştır. Tahmin ediyorum ki, önümüzdeki aylarda bütün eksiklikleri giderilmiş olarak Meclis'e sunulacaktır.

ÖZSOY — Sayın Yılmaz, Kültür Bakanlığı'na bağlı kütüphanelerde görevliler sayıca ve yeterlilik açısından ne durumdadırlar? Bu sayıyı artırma, var olan personeli yetiştirme konusunda herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?

YILMAZ — Kütüphanelerimizde özellikle uzman kütüphaneciye ihtiyaç vardır. Bu açıdan personelimiz yeterlidir diyemiyoruz. Ama bu konuda çalışmalarımız var. Yeni çıkacak teşkilât kanunu ile personel sorunumuzu çözeceğimizi sanıyorum. Yukarıda belirttiğim gibi bizim kütüphanecilik eğitimi görmüş personele ihtiyacımız var. Ancak kürsü mezunları bakanlığımız kütüphanelerine ilgi göstermiyorlar. Kütüphanelerimizde staj gören öğrencilere "Bizimle çalışır mısınız? Doğu'ya gider misiniz?" diye sorduğumda olumsuz cevaplar aldım.

ÖZSOY — Belki koşullar çekici hale getirilse giderler.

YILMAZ — Oradaki şartlar devletin genel politikası içinde cazip duruma getirilecektir. Mevcut personelin eğitilmesi konusuna gelince, hizmet içi eğitim kursları açmakta, seminerler düzenlemekteyiz.

ÖZSOY — Kütüphane çalışanlarının maaşlarından her ay yüzde iki oranında kefalet parası kesilmektedir. Buna karşın herhangi bir tazminat ödenmemektedir. Bu uygulamanın gerekçesi nedir? Değiştirilmesi konusunda çalışmalar var mı?

YILMAZ — Kefalet konusu bizim de üzerinde durduğumuz bir konu, daha önceleri Maliye Bakanlığı tarafından çıkarılmış bir genelge. Ayniyat karşılığı zimmete göre bir para bloke ediliyor. Kütüphaneciye de zimmet karşılığı kitap verilmiştir; bu genelge gereğince bir para kesilmektedir. Halbuki şöyle bir örnekle açıklamak isterim: Veznedarlardan da böyle bir aidat kesilmekte, ama, kasa tazminatı olarak belli bir para ödenmektedir. Kütüphaneciye bu hak yasalar çerçevesinde tanınmamıştır. Bu konuda Maliye Bakanlığı ile yazışma halindeyiz. Yakında Sayıştay'a gidecektir. Olumlu bir sonuç alacağımızı umuyorum.

ÖZSOY — Kütüphaneciye eğitim - öğrenim tazminatı da ödenmiyor, sanırım. Halbuki öğretmenlere böyle bir para ödenmektedir. Kütüphaneci bir eğitimci sayılmaz mı? Bu konuda çalışmalarınız var mı?

YILMAZ — Öğretmenler 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na göre eğitim - öğretim hizmetleri sınıfındandırlar. Yani fiilen öğretmenlik yapanlar bu sınıfa dahildir. Kütüphaneciler ise genel idare hizmetleri sınıfındandırlar. Kanuna göre tazminat alma hakları yoktur. 657 Sayılı Kanun'la ilgili yeni çalışmalar yapılmaktadır. Yeni uygulamada bu durumun düzeltileceğini ümit ediyoruz.

ÖZSOY — Yanlış bilmiyorsam, derli toplu bir kütüphaneler kanunu henüz yok. Bu konuda çalışmalarınız var mı?

YILMAZ — Çok önemli bir konu bu. Gerçi yönetmeliklerimiz var, ama, kütüphaneler kanunu yok. Bu konuda bir çalışmamız vardır. Bakanlığımızın teşkilât kanunu çıktıktan sonra, o kanuna paralel olarak kütüphaneler kanunu da çıkacaktır.

ÖZSOY — Sayın Jale Baysal, okul kütüphaneleri ne durumdadır? İşlevleri neler olmalıdır? Sorunları nelerdir?

BAYSAL — Okul kütüphaneleri ülkemizdeki en zor durumda olan kesimdir. Eğitime yardımcı, okul programlarını destekleyici özellik taşıması gereken okul kütüphaneleri, okulda yer darlığı başgösterdiği anda hemen kapatılıp sınıf haline getirilmektedirler. Oysa 1913'lerden başlayarak okul yönetmeliklerinde kuruluşlarıyla ilgili maddeler yer almaktadır. Okul kütüphanelerinde haritalar, atlaslar, başvuru eserleri bulunmalı, öğrenciye aradığı bilgiyi nasıl bulacağı öğretilmeli. Ortak çalışma alışkanlığı kazandırılmalı. İnsanı kitaplara çekmenin başka bir yoludur okul kütüphaneleri. Okul kütüphanelerinin gelişmemelerine büyük ölçüde öğretim yöntemleri neden olmaktadır.

ÖZSOY — Sayın Yılmaz, okul kütüphaneleri konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile ortak bir çalışmanız var mı?

YILMAZ — Okul kütüphaneleri konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile ortak işbirliğimiz var. Zaman içinde olumlu sonuçlar alacağımızı sanıyorum. Okul kütüphanelerinin gelişmesi, halk kütüphanelerinin önünde oluşan kuyrukları da azaltacaktır. Aslında bu kuyruklar sevindirici bir olaydır, ama, gönül ister ki, herkes kuyruk olmadan anında kütüphanelerden yararlansın.

ÖZSOY — Sayın Jale Baysal, üniversite kütüphanelerini konuşurken değindik, ama, biraz daha geniş olarak bilgisayarlar konusuna dönmek istiyorum. Bilgisayarlardan kütüphanelerimizde nasıl yararlanabiliriz? Türkiye'de uygulama alanları var mı?

BAYSAL — Eğer işiniz çok ise, hızlı çalışmanız gerekiyorsa ve yapılan işte kesinlik ve doğruluk istiyorsanız bilgisayarlar devreye giriyor. Bizim çok büyük dermelerimiz yok. Çok büyük okuyucu yığınları da yok. Böylece bilgisayarda neden geç kalındığı anlaşılmış oluyor. Türkiye bibliyografyası ve makaleler bibliyografyasında kullanılabilir. Toplu katalog basımında kullanıldı. TÜBİTAK kataloglarında, Ankara dergiler toplu kataloğu hazırlığında kullanıldı. Bu konudaki asıl eksiğimizin araç, gereç olduğuna inanmıyorum. Kamu kesiminde birçok saatler boş duran makineler var. Onlardan yararlanabiliriz. Esas eksiğimiz, insan gücüdür, bilgi eksikliğidir. Çünkü çok yakın bir gelecekte dış kaynaklardan yararlanmak istediğimiz zaman bibliyografyalara ulaşamadığımızı göreceğiz. Bilgi alışverişi kopacaktır.

ÖZSOY — Bilgisayarları kullanabilecek eleman yetiştirme konusunda kütüphanecilik kürsülerinde herhangi bir çalışma yapılmakta mıdır?

BAYSAL — Bu konuda en güzel girişim benim bulunduğum bölüm tarafından yapıldı. 1977 yılından beri İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Haydar Tokaç Elektronik Bilgi İşlem Merkezi'nden yararlanarak uygulamalı bilgisayar dersleri veriyoruz. Tekrarlamakta fayda görüyorum, bilgisayarlarla ilgilenmek zorundayız. Artık dış merkezler bilgisayar kullandığı için, bize basılı kitap göndermiyorlar. Mikrofiş gönderiyorlar. Böylece bir mikrofiş okuyucusu devreye girmiş oluyor. Çok değil, beş yıl sonra bu konuyla ilgili gerekli önlemler alınmaz ise kaynak sıkıntısına düşeceğiz.

ÖZSOY — Bu soruların dışında sizlerin son olarak eklemek istediğiniz, vurgulamak istediğiniz konuyla ilgili olarak herhangi bir şey var mı?

BAYSAL — Kütüphanecilik çok sorunu olan bir alan. Büyük yatırımlar bekleyen bir alan. Personel durumu, personelin özlük hakları özellikle kamu kesiminde çok iyi gözden geçirilmesi gerekmektedir. Öğrenciler mesleğin çekici olmamasından, vatanperver olmamalarından değil, hiç geçinme olanağı bulamayacakları için uzaklara gitmek istemediklerini söylemek zorundayım. Halk kütüphaneleri için söyleyebileceklerim, okurlar okumak istediklerini en yakınındaki halk kütüphanesinde bulamadıkları sürece halk kütüphaneleri canlanamazlar. Büyük yatırım işidir. Türkiye'de bilimsel araştırma yapılacak ise ciddî ele alınmalı. Özel araştırma kütüphaneleri hızla gelişiyorlar. Her alanda bilgisayarlarla çalışma istekleri var. Kütüphanelerimizin tam bir toplu katalogu gerekli. Kütüphanelerarası işbirliği gerekli.

YILMAZ — Kütüphanecilik bölümlerinden mezun olan kütüphanecilerimizin engin ve çok